

HEMŞİRELERDE DUYGUSAL ZEKÂ ve AFETE MÜDAHALE ÖZ-YETERLİLİK İLİŞKİSİ

ÖZET

Bu araştırma, hemşirelerin duygusal zekâ düzeylerinin afete müdahale öz-yeterlilikleriyle olan bağlantısının literatüre kazandırılması amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi'nde görev yapan 390 ve İstanbul UMKE'de görev yapan 689 hemşire olmak üzere toplam 1079 hemşire, örneklemini ise araştırmaya katılmayı kabul eden 565 hemşire oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak 14 maddelik "Sosyodemografik Bilgi Formu", 41 maddelik "Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği (GGSDZÖ)" ve 19 maddelik "Afete Müdahale Öz-Yeterlilik Ölçeği (AMÖYÖ)" uygulanmıştır. Verilerin analizinde sayı/yüzde, ortalama, Student's t-test, Mann-Whitney U, One-Way ANOVA, Kruskal Wallis, korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır.

Çalışma grubunun %66,7'si (n=377) kadın, %33,3'ü (n=188) erkektir. Hemşirelerin %25,7'si (n=145) 24 yaşın altında, %39,8'i (n=225) 25-34 yaş aralığında, %34,5'i (n=195) 35 yaş ve üzerindedir. Hemşirelerin %56,5'i (n=319) evli, %43,5'i (n=246) bekar. Hemşirelerin %39,8'inin (n=225) çocuğu yokken, %34,7'sinin (n=196) bir çocuğu, %25,5'inin (n=144) iki ve daha fazla çocuğu vardır. Hemşirelerin %66,4'ü (n=375) çekirdek, %33,6'sı (n=190) geniş aileye sahiptir. Hemşirelerin %28,7'sinin (n=162) geliri giderden fazla, %38,9'unun (n=220) geliri giderle eşit ve %32,4'ünün (n=183) geliri giderden azdır. Hemşirelerin %25,0'i (n=141) lise, %11,3'ü (n=64) ön lisans, %41,4'ü (n=234) lisans, %14,7'si (n=83) yüksek lisans ve %7,6'sı (n=43) doktora mezundur. Hemşirelerin %88,1'i (n=498) en az bir afet ile karşılaşmış ve %79,8'i (n=451) en az bir doğal afette görev almıştır.

Çalışma bulguları; hemşirelerin yaş, cinsiyet, medeni durum, aile tipi, gelir durumu ve daha önce afet yaşama durumuna göre GGSDZÖ ve AMÖYÖ alt boyut ve toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki görülmediğini ($p>0.05$) göstermiştir. Eğitim durumu, çalıştığı kurum, çalıştığı birim, meslekte çalışma süresi ve daha önce afette görev alma durumuna göre GGSDZÖ ve AMÖYÖ alt boyut ve toplam puan ortalamaları arasında ise anlamlı bir ilişki görüldüğü ($p<0.05$) saptanmıştır. Çocuk sayısı ile toplam GGSDZÖ ortalama puanıyla istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Bununla birlikte, afet yaşama durumuna göre GGSDZÖ ve AMÖYÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmezken, afette görev alma durumuna göre anlamlı ilişki görülmüştür ($p<0.05$). Yapılan korelasyon ve regresyon analizi sonucunda duygusal zekâ ile afete müdahale öz-yeterlilik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ($r=0,885$, $p<0,05$) ve duygusal zekâ ölçeğinin afete müdahale öz-yeterliliği pozitif yönde anlamlı bir şekilde etkilediği ($\beta =1,660$, $p<0,05$) bulunmuştur.

Bu sonuçlar doğrultusunda; duygusal zekâ düzeyi ve afete müdahale öz-yeterliliği düşük olan hemşirelerin bu alanda geliştirilmesi gereken grup olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Hemşirelerin lisansüstü eğitimlerinin desteklenmesi, eğitim ve kurs programlarının geliştirilmesi, afet hemşireliğinin özel dal olmasının sağlanması, hastanenin acil ve diğer birimlerinde çalışan hemşirelerin beceri ve klinik tecrübe kazanmalarına fırsat sağlayacak çalışma programlarının oluşturulması, tatbikatlar düzenleyerek hemşirelerin deneyim kazanmalarının sağlanması, STK ve gönüllülük hizmetlerinin desteklenmesi önerilmektedir. Gelecekteki araştırmalar için hemşirelerde duygusal zekâ ve afete müdahale öz-yeterliliğinin farklı evren ve örneklem üzerinde tekrarlanarak araştırılması ve hemşirelerde duygusal zekâ ve afete müdahale öz-yeterliliklerinin geliştirilmesinin faydalarının belirlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet Hemşireliği, Duygusal Zekâ, Öz-Yeterlilik, Müdahale